YK-LIITON LAUSUNTO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA 2023-2026

Suomen YK-liiton lausunto ulkoasiainvaliokunnalle 20.4.2022

Suomen YK-liitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen julkisten talouden suunnitelmasta vuosille 2023-2026. Pidämme hallituksen asettamia yleisiä tavoitteita eriarvoistumisen vähentämiseksi, työllisyyden parantamiseksi, vihreään siirtymään panostamiseksi sekä hiilineutraaliuden saavuttamiseksi 2035 mennessä erittäin kannatettavina. Lisärahoitus Ukrainasta saapuvien pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanottoon on myös tervetullut. Muilta osin keskitymme lausunnossamme ulkoministeriön hallinnonalaan monenkeskisen yhteistyön näkökulmasta.

Suomen tulee puolustaa monenkeskistä yhteistyötä

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on mittaamattomien siviilien kärsimyksen ja merkittävien taloudellisten menetysten lisäksi uhka myös monenkeskiselle yhteistyölle ja YK:n toiminnalle. YK:n pääsihteeri, yleiskokouksen hätäistunto ja YK:n ihmisoikeusneuvosto tuomitsivat jyrkästi Venäjän hyökkäyksen ja siitä aiheutuvat ihmisoikeus- ja humanitaarisen oikeuden loukkaukset. Suomi aloitti vuoden 2022 alusta YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsenenä ja sillä on siten tärkeä rooli muun muassa ihmisoikeusneuvoston Venäjän hyökkäystä koskevan tutkintakomission työn seurannassa. Suomi tukee myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) aloittamaa tutkintaa Venäjän mahdollisista sotarikoksista ja niihin syyllistyneet on saatettava vastuuseen.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on yhdistänyt Eurooppaa ja sekä tiivistänyt Euroopan ja Yhdysvaltojen välistä suhdetta. On kuitenkin pantava merkille, että Kiina, Intia sekä useat Afrikan maat äänestivät yleiskokouksessa tyhjää. Venäjä ja Kiina tiivistivät yhteistyötään jo ennen hyökkäystä ja Venäjä pyrkii nyt aktiivisesti lyömään kiilaa länsimaiden ja muiden maiden välille hyödyntäen erityisesti kolonialismin ajoista juontuvia katkeruuksia, joita kansainvälisen solidaarisuuden puute koronapandemian aikana lisäsi. Suomen ja Euroopan unionin on osaltaan toimittava päättäväisesti ja rakentavasti luottamuksen rakentamiseksi maiden ja maaryhmien välille. Tärkeä osa tätä työtä on jo tehdyistä rahoitussitoumuksista kiinni pitäminen ja aktiivinen osallistuminen YK-järjestöjen johtokuntien työhön.

Rahoituslupauksista on pidettävä kiinni ja apua on lisättävä

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi nostaa tehokkaiksi ja tuloksellisiksi todettujen YK-järjestöjen kautta kanavoitava rahoitus 30 prosenttiin kehitysyhteistyömäärärahoista Suomen painopistealueisiin keskittyen. Suomen YK-liitto kiittää hallitusta tähänastisista panostuksista monenkeskiseen yhteistyöhön ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan parissa työskentelevien kansalaisjärjestöjen tukemiseen. Hallituskaudella suunta on ollut oikea.

Suomi on sitoutunut YK:n tavoitteeseen nostaa kehitysyhteistyömäärärahat 0,7:ään prosenttiin bruttokansantulosta. Vuonna 2021 hyväksyttiin ylivaalikautiset tavoitteet kehitysyhteistyölle. Valitettavasti askelmerkit ja aikataulu määrärahatavoitteen saavuttamiseksi puuttuvat edelleen. Kuluvana vuonna kehitysyhteistyöhön arvioidaan käytettävän 0,49 prosenttia BKTL:stä ja vuonna 2021 käytetty osuus oli 0,47 prosenttia. Kehyskauden 2023-2026 lähtökohta on kuitenkin laskeva. Kehitysyhteistyömäärärahan taso julkisen talouden suunnitelmassa on 0,45 prosenttia vuosittain ja vuodelle 2023 on esitetty 40 miljoonan euron leikkausta sekä vähennyksiä finanssisijoituksiin.

Suomen YK-liitto
Finlands FN-förbund
UN Association of Finland

Siltasaarenkatu 4, 7. krs
Fi-00530 Helsinki
+358 44 781 03 00

ykliitto.fi
globalis.fi
yk.fi

Ukrainan sota ja humanitaarinen kriisi, pakolaiset sekä tulevat rauhan- ja jälleenrakennusprosessit asettavat merkittäviä lisäpaineita niin kehitysavulle kuin humanitaariselle avulle. Humanitaarinen tilanne on erittäin huolestuttava myös Syyriassa, Afganistanissa, Jemenissä ja Etiopiassa. Koronapandemia ei ole vielä ohi ja tämän lisäksi meitä uhkaa Ukrainan sodan seurauksena globaali ruokakriisi. Humanitaariseen apuun on tehty lisäpanostuksia pitkin kuluvaa vuotta ja on todennäköistä, että tarpeet kasvavat myös kehyskaudella 2023-2026 ellei kriisien ennaltaehkäisyyn kyetä panostamaan reilusti nykyistä enemmän. On tärkeää, että kansainvälisistä sitoumuksista pidetään kiinni. 0,7 % BKTL-tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä on laadittava uskottava tiekartta. Lisäksi tulisi harkita erillisen määrärahan kohdentamista ennaltaehkäisevään työhön monenkeskisen yhteistyön ja YK-järjestöjen kautta.

Politiikkajohdonmukaisuus ja vihreä siirtymä

YK korosti kestävän kehityksen ottamista ohjenuoraksi jo koronapandemiasta toipumisessa ja Ukrainan sota on entisestään tehnyt näkyvämmäksi kestävän kehityksen tavoitteiden välisiä yhteyksiä ja vihreän siirtymän tarvetta. Ilmastonmuutos ja luontokato sekä kasvava taloudellinen eriarvoisuus määrittävät globaalia toimintaympäristöä edelleen ja kaikkien politiikkatoimien johdonmukaisuutta on tarkasteltava suhteessa niiden torjumiseen. Tiedepohjainen päätöksenteko ja monitoimijayhteistyö ovat hyviä tapoja yhä kompleksisimmissa toimintaympäristöissä toimimiseen ja politiikkajohdonmukaisuuden varmistamiseen. Suomen YK-liitto huomioi Suomen tekemän tärkeän työn tällä saralla ja kannustaa Suomea tukemaan entistä vahvemmin demokratiaa, sananvapautta ja moniäänistä kansalaisyhteiskuntaa vahvistavia toimijoita sekä lähialueilla että kansainvälisesti.

Kansainvälinen yhteistyö sisältyy Suomessa yhä vahvemmin kaikkien eri hallinnonalojen toimialaan ja tekijöitä on useissa yksiköissä. Aktiivisen YK-politiikan tekemiseen ja koordinoimiseen tarvitaan riittävät resurssit niin kotimaassa kuin edustustoissa. On tärkeää, että tukemme YK:lle jatkuu pitkäjänteisenä ja johdonmukaisena parantaen siten mahdollisuuksiamme aloitteelliseen ja tulokselliseen YK-politiikkaan.

Keskeiset tavoitteet:

- Suomen tulee pitää kiinni sitoumuksestaan nostaa kehitysyhteistyömäärärahat 0,7:ään prosenttiin bruttokansantulosta ja laatia uskottavat askelmerkit tason saavuttamiseksi 2030 mennessä.
- Suomen on jatkettava vahvaa panostusta YK-järjestöille ja kanavoitava niiden kautta 30 % kehitysyhteistyömäärärahoista tulevalla kehyskaudella. Yleisavustus on osoittautunut viime aikojen muuttuvissa pandemia- ja konfliktitilanteissa tehokkaaksi tavaksi saada apu ajoissa perille sitä tarvitseville.
- On hyvä, että hallitus on korottanut vähiten kehittyneiden maiden osuutta kehitysavusta 0,18 %:iin. On toivottavaa, että tämän hallituskauden loppuun mennessä taso vastaa OECD:n 0,2 %:n sitoumusta.
- Hallituksen päätös lisätä rahoitusta ilmastonmuutoksen torjuntaan on oikea ja vastaa Suomen tekemiin kansainvälisiin sitoumuksiin. Tätä linjaa on jatkettava tulevalla kehyskaudella.
- Koronapandemia on saatava hallintaan myös kehittyvissä maissa ja erityisesti köyhimpien maiden rokotekattavuuteen tähtäävän COVAX -ohjelman riittävästä rahoituksesta ja rokotteiden saatavuudesta on pidettävä huolta.
- Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyömäärärahojen korottaminen on myönteistä. Moniäänisyyden turvaamiseksi tukea tulee kanavoida myös pienemmille järjestöille, jotka voivat hyvien yhteistyöverkostojensa avulla olla huomattavasti kokoaan suurempia kehityksen edistäjiä.